

BÖLÜM 1

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE JİNEKOLOJİK KANSERLERDE DURUM VE EPİDEMİYOLOJİ

İlgün ÖZEN ÇINAR¹

GİRİŞ

Kanser, birey, aile, toplum, sağlık sistemleri ve ülkeler üzerinde çok büyük fiziksel, ruhsal ve ekonomik yüke neden olur.⁽¹⁾ Bu hastalık dünya çapında ve ülkemizde ikinci önde gelen ölüm nedenidir.^(2,3) Jinekolojik kanserler, tüm dünyada kadın kanserleri içinde %29.9 insidans, %13.8 mortalite hızı ile önemli bir hastalık yükü oluşturur. Serviks, korpus uteri ve over kanserlerinin yaygınlığı ülkeler ve bölgelere göre farklılık gösteren en sık görülen jinekolojik kanserlerdir. Dünya genelinde Serviks kanseri insidans ve mortalite hızı en yüksek olan kanserdir. Ülkemizde ise insidans hızı en yüksek olan kanser türü korpus uteri, mortalite hızı en yüksek olan da over kanseridir.⁽⁴⁾ Jinekolojik kanserlerin genel insidansı, korpus uteri ve vulva kanserleri dışında yıllar içinde azalma eğilimi göstermiştir.⁽⁵⁾ İGE (İnsani Gelişme Endeksi) yüksek ülkelerde kanser ölüm oranları, toplum tarafından kullanılan ve yaygın ulaşılabilir etkili önlemlerin uygulanmasıyla azalmıştır.⁽¹⁾ İGE düşük bölgelerde jinekolojik kanserlerin önemli bir bölümü, obezite ve tütün kontrol programları, HPV aşılama programları, erken belirti ve semptomlara yönelik farkındalık programları ve toplum tabanlı tarama programları gibi önlemlerle erken teşhis edilebilir ve önlenir.⁽²⁾

Bu bölüm, kanser epidemiyolojisindeki temel kavramlar kapsamında beş ana jinekolojik kanser türünün dünyada ve ülkemizde insidans, mortalite, eti-yolojisi ve önlenmesindeki eğilimleri tanımlamayı amaçlamaktadır.

¹ Doç. Dr. Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Bölümü, iocinar@pau.edu.tr

mektedir. Bununla birlikte birey, aile ve toplumu etkileyen bir halk sağlığı sorunudur. Epidemiyolojik veriler jinekolojik kanserlerin toplumdaki kapsamını tanımlama, eğilimlerini izleme, önleyici ve tedavi edici girişimlerin etkinliğini değerlendirme, kanıt sağlama, halk sağlığı programları değerlendirme ve politikaların geliştirilmesinde yarar sağlamayı hedeflemektedir. Her ülke kendi sağlık sistemleri için uygun epidemiyolojik yüklerine uyarlanmış ve her yaşta ve dezavantajlı grupların kullanımına açık bir dizi öncelikli müdahaleleri seçmeli ve uygulamalıdır. Jinekolojik kanserden korunma önlemlerinin yaygınlaştırılması ve sürdürülebilir duruma getirilmesi kontrolün sağlanması için önemlidir.

KAYNAKLAR

1. WHO report on cancer: setting priorities, investing wisely and providing care for all. Geneva: World Health Organization; 2020. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
2. WHO 2021. Cancer. https://www.who.int/health-topics/cancer#tab=tab_1 adresinden 22 Nisan 2021 tarihinde ulaşılmıştır.
3. TÜİK (2019). Ölüm Nedeni İstatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Olum-ve-Olum-Nedeni-Istatistikleri-2019-33710> adresinden 16 Nisan 2021 tarihinde ulaşılmıştır).
4. Ferlay J, Ervik M, Lam F, Colombet M, Mery L, Piñeros M, Znaor A, Soerjomataram I, Bray F (2020). Global Cancer Observatory: Cancer Today. Lyon, France: International Agency for Research on Cancer. Available from: <https://gco.iarc.fr/today>, accessed [16 April 2021].
5. Lendford LRC, Lockwood S. Scope and Epidemiology of Gynecologic Cancers: An Overview. *Seminars in Oncology Nursing* 2019;35:147-150. <https://doi.org/10.1016/j.soncn.2019.03.002>.
6. Çakır B. (2015). Epidemiyolojide özelleşmiş konular. Güler Ç, Akın L. (Ed.) Halk sağlığı Temel Bilgiler I içinde (s.131-156). Ankara: Hacettepe Üniversitesi basımevi.
7. Memon A. Epidemiology of gynaecological cancers. Chapter 1. *Gynaecological Oncology*, eds. Mahmood IS, Helena ME and Tan LT. Published by Cambridge University Press. 2010. available at <https://www.cambridge.org/core/terms>. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511691799.002>
8. Wild CP, Weiderpass E, Stewart BW, editors (2020). World Cancer Report: Cancer Research for Cancer Prevention. Lyon, France: International Agency for Research on Cancer. Available from: <http://publications.iarc.fr/586>. Licence: CC BY-NC-ND 3.0 IGO.
9. Sung H, Ferlay J, Siegel RL et al. Global Cancer Statistics 2020: GLOBOCAN Estimates of Incidence and Mortality Worldwide for 36 Cancers in 185 Countries. *CA Cancer J Clin* 2021;0:1–41. doi: 10.3322/caac.21660. Available online at cancerjournal.com

10. Ferlay J, Colombet M, Soerjomataram I. et al. Cancer statistics for the year 2020: an overview. Accepted Article. doi:10.1002/ijc.33588
11. TC. Sağlık Bakanlığı Halk sağlığı Genel Müdürlüğü, Türkiye Kanser İstatistikleri 2016, Ankara, 2019.
12. Gültekin M, Dunder S, Kucukyildiz I, et al. Survival of gynecological cancers in Turkey: where are we at? *J Gynecol Oncol* 2017;28:e85.
13. Gültekin M, Turan SH, Boztas G, et al. Passion for saving lives: Turkey between 2012 and 2017. *Int Gynecol Cancer Published Online First*: [please include Day Month Year]. *Int J Gynecol Cancer Month* 2019; 0:1-2. doi:10.1136/ijgc-2019-001046.
14. Haydaroğlu A, Özşaran Z, Şanlı UA. Et al. Ege Üniversitesi hastanesinde jinekolojik kanserlerin epidemiyolojik ve genel sağkalm özellikleri. *Ege Tıp Dergisi* 2019; 58: Ek Sayı /Supplement 26-32
15. Paulino E, Cristina de Melo A, Silva-Filho AL et al. Panorama of Gynecologic Cancer in Brazil. *JCO Glob Oncol*. 2020; 6: GO.20.00099
16. JSNA (Joint Strategic Needs Assessment) 2017. Gynaecology Cancers JSNA Chapter, Written by Public Health, 2017).
17. Jiang X, Tang H, Chen T. Epidemiology of gynecologic cancers in China. *J Gynecol Oncol*. 2018;29(1):e7. doi:10.3802/jgo.2018.29.e7.
18. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Gynecologic Cancers. <https://www.cdc.gov/cancer/gynecologic/index.htm> adresinden 14 05.2021 tarihinde ulaşılmıştır.
19. de Martel C, Plummer M, Vignat J, Franceschi S. Worldwide burden of cancer attributable to HPV by site, country and HPV type. *International Journal of Cancer*. 2017;141(4):664–70. doi:10.1002/ijc.30716.
20. Lendford LRC, Lockwood S. Scope and Epidemiology of Gynecologic Cancers:An Overview. *Seminars in Oncology Nursing* 2019;35: 147-150
21. Siegel RL, Miller KD, Jemal A. Cancer statistics, 2020. *CA Cancer J Clin*. 2020; 70:7–30
22. World Health Organization (2020). Global strategy to accelerate the elimination of cervical cancer as a public health problem. Geneva: WHO; 2020. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/336583>. License: CC BY-NC-SA 3.0 IGO
23. American Cancer Society. Cancer Facts & Figures 2020. <https://www.cancer.org/research/cancer-facts-statistics/all-cancer-facts-figures/cancer-facts-figures-2020.html> adresinden 20.04.2021 tarihinde ulaşılmıştır.
24. Siegel RL, Miller KD, Jemal A. Cancer statistics, 2019. *CA Cancer J Clin*. 2019;69:7-34.
25. Gultekin M, Ramirez PT, Broutet N, et al. World Health Organization call for action to eliminate cervical cancer globally. *Int J Gynecol Cancer Published Online First*. 2020. doi:10.1136/ijgc-2020-001285
26. Global Burden of Disease Cancer Collaboration, Fitzmaurice C, Abate D, Abbasi N. et al. Global, Regional, and National Cancer Incidence, Mortality, Years of Life Lost, Years Lived With Disability, and Disability-Adjusted Life-Years for 29 Cancer Groups, 1990 to 2017 A Systematic Analysis for the Global Burden of Disease Study. *JAMA Oncol*. 2019;5(12):1749-1768. doi:10.1001/jamaoncol.2019.2996.

27. Arbyn M, Weiderpass E, Bruni L, de Sanjosé S, Saraiya M, Ferlay J, Bray F. Estimates of incidence and mortality of cervical cancer in 2018: a worldwide analysis. *Lancet Glob Health*. 2020 Feb;8(2):e191-e203. doi: 10.1016/S2214-109X(19)30482-6.
28. Canfell, K. Kim JJ, Brissonet M et al. Mortality impact of achieving WHO cervical cancer elimination targets: a comparative modelling analysis in 78 low-income and lower-middle-income countries. *Lancet* 2020; 395: 591–603. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30157-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30157-4)
29. Lemp JM, De Neve JW, Bussmann H, et al. Lifetime prevalence of cervical cancer screening in 55 low- and middle-income countries. *JAMA*. 2020;324:1532-1542.
30. Sekhon R, Bhatla N. Gynecological cancer update. *Asian J Oncol* 2016;2:61-2.
31. Pesola F, Sasieni P. Impact of screening on cervical cancer incidence in England: a time trend analysis *BMJ Open* 2019; 9: e026292. doi: 10.1136 / bmjopen-2018-026292.
32. He, R., Zhu, B., Liu, J. et al. Women’s cancers in China: a spatio-temporal epidemiology analysis. *BMC Women’s Health* 2021; 21: 116 <https://doi.org/10.1186/s12905-021-01260-1>
33. Medhin, L.B., Tekle, L.A., Achila, O.O. et al. Incidence of Cervical, Ovarian and Uterine Cancer in Eritrea: Data from the National Health Laboratory, 2011-2017. *Sci Rep*. 2020;10(1):1-7. <https://doi.org/10.1038/s41598-020-66096-5>
34. Hailu HE, Mondul AM, Rozek LS, Geleta T. Descriptive Epidemiology of breast and gynecological cancers among patients attending Saint Paul’s Hospital Millennium Medical College, Ethiopia. *PLoS ONE*. 2020;15(3): e0230625. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0230625>
35. Tran KN, Park Y, Kim BW et al. Incidence and mortality of cervical cancer in Vietnam and Korea (1999-2017). *Epidemiol Health* 2020;42:e2020075. <https://doi.org/10.4178/epih.e2020075>.
36. Momenimovahed Z, Tiznobaik A, Taheri S, Salehiniya H. Ovarian cancer in the world: epidemiology and risk factors. *Int J Womens Health*. 2019;11:287-299. Published 2019 Apr 30. doi:10.2147/IJWH.S197604
37. Akman L, Yıldırım N, Terek MC. Et al. Korpus uteri kanserlerinin epidemiyoloji ve sağ kalım özellikleri. *Ege Tıp Dergisi / Ege Journal of Medicine* 2019; 58: Ek Sayı / Supplement 33-38.
38. Alkatout I, Schubert M, Garbrecht N. et al. Vulvar cancer: epidemiology, clinical presentation, and management options. *Int J Womens Health*. 2015;7:305-313. doi:10.2147/IJWH.S68979
39. Cancer Research UK. Together we will beat cancer. <https://www.cancerresearchuk.org/about-cancer/vulval-cancer/about> adresinde 09.05.2021 tarihinde ulaşılmıştır.
40. Adams TS, Cuello MA, Cancer of the vagina, *Int J Gynecol Obstet* 2018; 143 (Suppl. 2): 14–21. doi: 10.1002/ijgo.12610).
41. Bray, F, Laversanne, M, Weiderpass, E, Arbyn, M. Geographic and temporal variations in the incidence of vulvar and vaginal cancers. *Int. J. Cancer*. 2020; 147: 2764–2771. <https://doi.org/10.1002/ijc.33055>